ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA" ("LIBERTY")
THE RUTHENIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, by
The Little Russian Nat'l Union
of America
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Subscription:
per year .... $2.00 | Canada & Europe:
half year .... 1.00 | per year $3.00
single copy .... .03 | half year 1.50

СВОБОДА

ЗАЛОЖ. 1893 РОКУ.
"СВОБОДА" ("LIBERTY")
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„РУСКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
в Америці
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Передплата:
на рік .... $2.00 | Канада і Европа:
на пів року 1.00 | на рік $3.00
поод. число .03 | на пів року 1.50

УРЯДОВИЙ ОРГАН Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ "SVOBODA" OFFICIAL ORGAN OF THE L. R. NAT'L UNION OF AMERICA

РІК XXII. Джерзи Сіти, Н. Дж., второк 25-го серпня 1914. Ч. 40. VOL. XXII. Jersey City, N. J., Tuesday August 25, 1914. N. 40.

РІШАЮЧА БИТВА В ПОЛУДНЕВІЙ БЕЛЬҐІЇ.

Велика побіда Німців над Французами в Льотаринґії.

Сильне напружене між Австрією й Італією.

Начальний вожд російських війск видає маніфест до „русских" братів в Галичині.

ВІЙНА АВСТРІЇ І НІМЕЧЧИНИ ПРОТИ РОСІЇ.

МАНІФЕСТ НАЧАЛЬНОГО ВОЖДА РОСІЙСЬКИХ ВІЙСК ДО „РУССКИХ БРАТІВ" В ГАЛИЧИНІ.

Лондон, 22. серпня. — Начальний вожд російських війск Николай Николаєвич видав до „русских" в Галичині слідуючий маніфест:

„Русскіе братя! Цїли віки стогнете під чужим ворожим ярмом, яке на вас вложили. Отсе прийшла пора скинути ненависне ярмо, позбути ся чужої неволї. Станьте спільно з нами в ряди до боротьби за красшу долю. Нехай наш заступник св. Володимир поможе нам у боротьбі славянства проти германських варварів".

РЕВОЛЮЦІЯ В ОДЕСІ І БУНТ ЧОРНОМОРСЬКОЇ ФЛЬОТИ.

Лондон, 22. серпня. — В місті Одесі прийшло до грізної революції. Революціонери спалили військові доки.

В воєннім порті Севастополи вибух бунт серед військових моряків чорноморської фльоти.

Про пожар доків в Одесі подали першу вість телеграми з Петербурга. Телеграма з Петербурга з дня 23. серпня заперечує, немов би спалене доків довершили революціонери. Рівнож заперечує вість про бунт залоги чорноморської фльоти. З того видно, що Росія хоче перед сьвітом укрити революцію, бо се могло би мати дуже лихі наслідки на хід теперішної війни. Але весь то закрити не удасть ся.

ПОБІДА МОСКАЛІВ ПІД КРАСНИКОМ.

Петербург, 22. серпня. — Коло Красника російське військо побило Австрійців на голову. 6 австрійських офіцирів і 250 жовнїрів взято до неволї.

Місточко Красник лежить в люблинській губернії, у віддаленю 35 миль на північ від галицької границї. Російські телеґрами вже від тижня голосять, що Росія мобілїзацію покінчила і приступила до офензиви, а всї боротьби відбувають ся на терені в Росії. Москалї відносять все побіди, а австрійські і німецькі війска йдуть дальше наперед, про що сьвідчать місцевости, де битви відбувають ся.

МОСКАЛЇ У СХІДНИХ ПРУСАХ.

Петербург, 22. серпня. — Величезна армія російська в силї 20 корпусів під особистою командою великого князя Николая Николаєвича перейшла на півночи німецьку границю і посуваєть ся скоро в глиб краю. Передні сторожі находять ся вже у віддаленю 30 миль від границї. По великій битві заняли російські війска німецьке місто Гумбінен і Інстербург. Німцї стратили 1.000 людий в убитих; 3.000 Німців взято до неволї. Крім сего здобуто кілька гармат і машинових карабінів.

Силу російської армії, яка перейшла границю Східних Прус, оцінюють на 500.000 до 1.000.000. Східні Пруси є німецькою провінцією, яка лежить на півночи від російської границї над Балтийським морем. Головна столиця є Кеніґсберг. Терен у Східних Прусах не надавав ся на се, щоби його укріпити від російської границї. Тому цїлу сю провінцію Москалї можуть без трудности занятя, коли Німеччина вислала там лише незначну армію. Перша німецька оборонна лінія находить ся на границї Східних і Західних Прус. Оборонну лінію становить ріка Висла і цїлий ряд кріпостий здовж сеї ріки.

ПОБІДИ НІМЦЇВ У СХІДНИХ ПРУСАХ.

Вашінґтон, 23. серпня. — Німецький посол одержав з Берлїна з міністерства телеґраму (бездр. телеґр.) слїдуючого змісту:

„Сильні російські війска перейшли німецьку границю. Перший німецький корпус заступив їм дня 20. серпня дорогу і коло Гумбінен прийшло до кровавої битви. Москалї побиті подали ся назад. Німцї полонили 8.000 Москалів і забрали 8 гармат".

Обі повисші телеґрами відносять ся правдоподібно до одної і тоїсамої битви. Одна говорить про побіду Росії, друга про побіду Німеччини. Відай вісти з Петербурга через Лондон про великі побіди Росії мають таку саму вартість, як передше телеґрами з Парижа і Брукселї. В кождій битві Німцї поносили тисячні страти і були відперті, а нині майже цїла Бельґія в руках Німців.

ПОЛОЖЕНЄ НАД РОСІЙСЬКОЮ ГРАНИЦЕЮ.

Вісти з поля війни з Росією є незвичайно скупі. З Австрії не приходять майже ніякі вісти. В послїдних днях надійшло лише кілька телеґрам з Берлїна, які заперечують побіди російської армії. Слїдячи після російських телеґрам місцевости, в котрих мали місце ріжні боротьби, належить заключати, що німецька і австрійська армія досить глубоко посунули ся в Польськім Королївстві як від німецької так і від галицької границї. Як стоїть справа на північно-східній границї Галичини, нема в послїдних днях ніяких вістий. Одиноке місце, де російська армія перейшла німецьку границю, се Східні Пруси. Однак і тут російській армії не конче добре ведеть ся.

Зі всего того належить вносити, що до більшої битви з російською армією ще не прийшло.

—o—

ВІЙНА НІМЕЧЧИНИ ПРОТИ ФРАНЦІЇ НА ТЕРЕНІ В БЕЛЬҐІЇ.

ОПИС ЗАНЯТЯ БРУКСЕЛЇ НІМЦЯМИ.

Лондон, 22. серпня. — Телеґрама з Брукселї подає слїдуючі подробиці про занятє Брукселї, столицї Бельґії, Німцями:

„О 7-ій годині рано німецька кінниця окружила місто зі всїх сторін і заняла найперше зелїзничі та телеґрафічні стациї. Відтак розставлено варти на місцях, де перетинають ся головні улицї міста. Тодї вмаршовано до міста перший корпус німецької армії.

„На чолї війска війшов яко перший славний полк гузарів з трупячими головами, за ним слїдували численні полки піхоти й артилерії. Військо вмашерувало до міста при звуках музики. Німецькі жовнїри йшли весело, сьпіваючи народні гимни; на жовнїрах найменьшої признаки умученя.

„Всї війска в зелено-сивих мундурах; гармати і понтони тоїсамої краски. Великий подив викликав віддїл поверх 100 автомобілїв зі скорострільними гарматами.

„Посадник міста в товаристві чотирох радних очікував Німців перед містом. Комендант корпусу по довшій розмові, поручив посадникови дальше веденє цивільних справ в містї. Рівночасно заявив йому, що він особисто буде відповідати за найменьше неприязне відношенє населеня міста проти Німців.

„В містї остала невелика німецька залога. Цїлий корпус в силї около 50.000 по короткім відпочинку удав ся на захід в напрямі міста Ґент.

„При занятю міста Брукселї не упав ніодин вистріл. Німецькі жовнїри поводили ся неначе у своїм краю, не даючи найменьшої причини до якогонебудь невдоволеня зі сторони населеня".

НІМЦЇ НАЛОЖИЛИ НА БЕЛЬҐІЙСЬКІ МІСТА 50 МІЛ. ДОЛ. ПОДАТКУ.

Париж, 22. серпня. — Німецькі військові власти наложили на місто Брукселю воєнну контрибуцію (податок) в сумі 40 міл. дол., на місто Лієж 10 міл. дол. Бельґійський міністер скарбу мав заявити, що ніодно анї друге місто не є в силї зложити так високої суми в золотї. Запаси золота з Лієжу і Брукселї перевезено вже в самих початках війни до Антверпії а відтак до Анґлії. Бельґійське правительство внесло протест до неутральних держав проти накладаня воєнного податку Німеччиною в здобутих містах.

ОБЛОГА АНТВЕРПІЇ.

Лондон, 23. серпня. — Німецька армія приступила до облоги портового міста Антверпії. Армія союзників вспіла ще вчас цофнути ся до міста. Відворот армії відбув ся в найлїпшім порядку. Кождої хвилї можна надїяти ся, що Німцї, які привезли зі собою тяжкі гармати, розпічнуть небаром острілювати форти.

НІМЦЇ ЗАЙМАЮТЬ МІСТА ҐЕНТ І ОСТЕНДУ.

Париж, 23. серпня. — Сильні німецькі армії посувають ся незвичайно скоро на захід і на полуднє від міста Брукселї. Німцї заняли без ніякого опору місто Ґент і Остенду. Війска союзників подали ся на полуднє. Скорий похід німецької армії не дав союзникам доволї часу, щоби знищити зелїзницї і мости. Майже цїла Бельґія в руках Німців.

ЗАНЯТЄ МІСТА ОСТЕНДИ ВИКЛИКУЄ В ЛОНДОНЇ ВЕЛИКЕ ЗАТРІВОЖЕНЄ.

Лондон, 23. серпня. — Скорий похід німецької армії в Бельґії і занятє міста Остенди викликали великий переполох в цїлій Анґлії.

Остенда лежить над каналом, який дїлить Бельґію від Анґлії. Віддаленє Остенди від Анґлії виносить всего 65 миль. Анґлійцї побоюють ся, що Німцї уладять в Остендї головну стацію для своїх військових бальонів. З причини близкого віддаленя зможуть Німцї при помочи бальонів нищити анґлійські кораблї і бомбардувати пристани та міста в Анґлії. Колиж відтак німецька армія посуне ся дальше на полуднє і займе пристани Дункірк і Кале, тоді переніз анґлійських війск до Франції буде значно утруднений.

НАМУР В РУКАХ НІМЦЇВ.

Париж, 23. серпня. — Вже від трох днів бомбардують Німцї зі страшною силою форти кріпости Намур. В першім дни два форти зовсїм знищено і перемінено в купу румовища. Ходить чутка, що Намур вже в руках Німців. Поминувши облогу Намура, німецькі війска в дуже великім числї посувають ся на полуднє в напрямі французької границї.

РІШАЮЧА БИТВА НА ПОЛУДНЕ ВІД НАМУР.

Париж, 23. серпня. — Від вчера кипить горяча боротьба на боєвій лінії, яка тягнеть ся на полуднє від міста Намур через Ватерльо до міста Ґент. Вислїд битви покищо незвісний. Німецька армія находить ся в переважаючім числї і з великою силою ударила на становища союзників. Битва потріває 3 до 4 днї. Союзники стягають тут всї свої сили щоби відперти атак Німців. Є се послїдна рішаюча битва в Бельґії.

Коли Німцї побідять, тоді цїла Бельґія буде в їх руках, а терен війни перенесе ся до північної Франції. На лінії між укріпленими містами Седан і Лїль будуть Французи впослїдне старати ся поздержати похід Німців. Колиж і тут Французам не удасть ся спинити походу німецької армії, тоді будуть мусїли на цїлій лінії розпочати відворот, щоби боронити Парижа.

ПОЛОЖЕНЄ НА ТЕРЕНЇ ВІЙНИ В БЕЛЬҐІЇ.

Німецькі війска заняли вже майже цїлу Бельґію. В руках союзників знаходить ся лише незначна полуднева часть Бельґії здовж французької границї. Одинока місцевість в північній Бельґії, яка ще є в руках союзників — се кріпость Антверпія. Однак і ся не довго буде могла остояти ся, бо німецька армія вже приступила до її облоги. Належить сподївати ся, що протягом кількох днів німецькі війска очистять цїлу Бельґію з війск союзників і перейдуть французьку границю. Велика битва, яка почалась в суботу на полуднє від Намур і в якій бере участь около 3.000.000 війска, буде мати рішаючий вплив на дальший хід війни.

Після послїдних вістий з Парижа бере у тій головній битві перший раз участь анґлійська армія. Рівнож доносять, що армії союзників грозить велика небезпека, бо сильна німецька армія окружає її ліве крило від сторони міста Лїль, щоби вдарити на союзників з боку. Тасама телеґрама представляє також, що праве крило армії союзників находить ся на недогіднім теренї і не може належно розвинути своїх сил.

ВІЙНА НІМЕЧЧИНИ ПРОТИ ФРАНЦІЇ НА ТЕРЕНІ В АЛЬЗАЦІЇ.

ВЕЛИКА ПОБІДА НІМЦЇВ В ЛЬОТАРИНҐІЇ.

Берлїн (бездр. телеґр.), 22. серпня. — Німецькі війска віднесли дня 20. серпня сьвітлу побіду між Мец а Воґезами. Французьку армію прогнано аж до Нансі (французької кріпости). Страти Французів великі. Німцї забрали около 50 гармат.

ФРАНЦУЗИ ПРО ПОБІДУ НІМЦЇВ.

Париж, 22. серпня. — Французький ґенеральний штаб повідомляє, що французькі війска мусїли уступити перед великою армією Німців і цїлком опорожнити Льотаринґію. Через 6 днів французьке військо відпирало напади Німців. Коли однак Німцї, скріплені новими полками, ударили здовж цїлої боєвої лінії, Французи мусїли подати ся назад. „Довше держати ся в Льотаринґії, було би без хісна і нерозумно" — кінчить урядовий рапорт французький.

ФРАНЦУСЬКА АРМІЯ В АЛЬЗАЦІЇ У ВЕЛИКІЙ НЕБЕЗПЕЦЇ.

Берно (Швайцарія), 23. серпня. — Німецькі і австрійські війска окружили коло Мільґавзен французьку армію і правдоподібно відтяли Французам дорогу до відвороту в напрямі кріпости Бельфорт. Коли би Німцям се дійсно удало ся, в такім случаю цїла армія французька в Альзації, яка числить около 200.000 війска, була би в дуже великій небезпецї.

ПОЛОЖЕНЄ НА ТЕРЕНЇ ВІЙНИ В АЛЬЗАЦІЇ.

Французькі війска, яким удало ся перед тижнем заняти кілька німецьких місцевостий в напрямі Мец і Штрасбурґа, мусїли по битві на полуднє від Мец з великими стратами подати ся назад. Французьке військо заняло оборонне становище здовж своїх власних кріпостий. Лише від швайцарської границї находять ся ще Французи на німецькій території, занявши Альткірх і Мільґавзен. Німецькі і австрійські війска старають ся тут окружити французьку армію і відтяти їй дорогу до відвороту. Коли їм се удасть ся і вони побють тут французьку армію, тоді Німцї приступлять на лінії здовж німецько-французької границї до офензиви і вдарять з цїлою силою на французькі кріпости.

—o—

ВІЙНА АВСТРІЇ ПРОТИ СЕРБІЇ.

ВЕЛИКА ПОБІДА СЕРБІВ?

Ніш, 22. серпня. — Сербське військо заатакувало австрійську армію, яка переправила ся через ріку Дріну на сербську територію. Австрійцї стратили 25.000 людий і 52 гармат. (!?)

До вістий, які приходять з Нішу не треба привязувати найменьшої ваги. Коли би всї вісти з Нішу були правдиві, то з австрійської армії на сербській границї не остало би вже ніодного жовніра.

ВІЙНА ЯПОНІЇ З НІМЕЧЧИНОЮ.

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ А ЯПОНІЯ.

Вашінґтон, 22. серпня. — Американське правительство поставило Японії з причини оголошеня війни Німеччині слідуючі условя:

1. Японія не сьміє розширяти своїх посїлостий в Хінах;

2. Японія зобовязусть ся віддати евентуально здобуту німецьку кольонію Кіяв-Чав Хінам;

3. Колиб в Хінах прийшло до заворушеня, Японія не сьміє без попередного порозуміня зі Злученими Державами розпочати в Хінах якінебудь кроки воєнні.

Японський посол у Вашінґтоні, барон Хінда, прирік, що Японія поступить згідно зі жаданями Злучених Держав.

ЯПОНІЯ РОЗПОЧАЛА ВІЙНУ ПРОТИ НІМЕЧЧИНИ.

Токіо, 23. серпня. — **Японський цїсар проголосив війну проти Німеччини. Воєнна фльота, зложена з кільканайцятьох кораблів, і перший відділ сухопутної армії в силї 16.000 находять ся вже в дорозі до Кіяв-Чав.**

Німецька кольонія приготовила ся до оборони. Місто Тієн-Тсін є досить сильно укріплене, але ціла німецька залога числить всего 5.000 людий. Так само і число німецьких воєнних кораблів в пристани Тієн-Тсін в порівнаню до японської фльоти є незначне. Сили отже не є рівні. Однак Німці рішились боронити до послїдного. Німеччина все ще сподїває ся, що зможе викликати серед Хінців ворожнечу проти Японії.

ТІЕН-ТСІН ГОТОВИЙ ДО ОБОРОНИ.

Тсінґ-Тав (Хіни), 23. серпня. — Приготованя Німців до оборони кольонії в Кіяв-Чав вже покінчені. Вісти про побіди Німців над Французами піднесли і скріпили духа німецької залоги в Тієн-Тсін. Комендант німецької кріпости видав слїдуючу проклямацію:

„Коли Японії забаглось Тіен-Тсіну, то вона мусить прийти і взяти. Японія застане нас на відповіднім становищи. З довірєм глядимо в будучність і ми є досить приготовані, щоби належито приняти ворога".

Дня 19. серпня надіслав німецький цїсар письмо до коменданта, в якім взиває його, щоби до послїдної каплї крови боронив німецької кольонії.

——o——

ВОРОЖЕ СТАНОВИЩЕ ІТАЛІЇ ПРОТИ АВСТРІЇ.

ІТАЛІЯ ГОТОВИТЬ СЯ ДО ВІЙНИ.

Париж, 22. серпня. — **Італія рішила ся остаточно взяти участь у великій війнї европейській. За кілька днів видасть італійський король приказ до загальної мобілїзації війск.**

Італійський король Віктор Емануїл ще недавно тому противив ся, щоби Італія брала якунебудь участь у війні. Однак під впливом мінїстрів і своїх дорадників змінив своє дотеперішнє становище. Одинокий мінїстер, який відраджував королеви війну, був маркіз Антоній ді Сан Джуліяно, італійський мінїстер для заграничних справ.

Посли Анґлії, Франції, Росії, Німеччини і Австрії відбували з мінїстром для заграничних справ дуже важні наради. Між иншим Італія жадала від Австрії вияснення в справі висадженя війска на береги Альбанії в порті Медуа. Крім сего Серби обжалували Австрію, що вона доставляє Альбанцям оруже.

ІТАЛІЯ ПРОТИ АВСТРІЇ І НІМЕЧЧИНИ.

Рим, 23. серпня. — **Італійське правительство вислало до 69 префектур** (зарядів провінций) **обіжник, щоби засягнути опінії народа щодо евентуальної війни. Всї відповіди виказали, що нарід противить ся союзови з Австрією і Німеччиною та взиває правительство стати по сторонї Франції, Росії і Анґлії. Рівночасно доносять, що Італія нагромадила вже численні війска над австрійською границею і небаром приступить до воєнної акції. Крім сего має Італія вислати значну армію до Франції на поле битви проти Німеччини.**

Коли ті вісти дійсно правдиві, то участь Італії у війні може стати рішаючим чинником на вислїд війни в некористь Австрії і Німеччини. Фалш і зрада Італії може спричинити упадок Австрії і побіду над Німеччиною. Нині італійське правительство засягає опінії народа в справі становища у війні. Длячого правительство не засягало опінії народа тоді, коли заключало союз з Австрією і Німеччиною? Зрада Італії окриє італійську держава вічним соромом.

ПОЛЯ ГОТОВИТЬ СЯ ДО ОБОРОНИ.

Рим (через Париж), 23 серпня. — **Місто Поля, австрійський воєнний порт, готовить ся до оборони на случай бомбардованя фльотою англійською і французькою.** Комендант кріпости видав приказ, щоби мешканцї постарали ся для себе о тримісячний запас поживи. Мешканцї міста, які не є в силї зібрати відповідних запасів поживи, мають протягом 24-ох годин опустити місто. З того приказу вносять, що власти надіють ся кождої хвилї бомбардованя кріпости зі сторони англійської і французької фльоти.

Воєнний порт Поля лежить на полудни Істрії. Місто є укріплене від моря і від суші. З повисшого приказу коменданта кріпости треба догадувати ся, що місто готовить ся також і до оборони зі сторони суші. Се є доказом, що війна Австрії з Італією є неминуча, бо лише Італія могла би висадити в Істрії сухопутну армію.

Воєнні записки.

ЦАР ДАЄ ВОЛЮ ГАЛИЦЬКИМ РУСИНАМ.

В американсько-англійських часописях появили ся дві замітні телеграми з Европи. Одна доносить, що на російській Україні вибухло повстане та, що Українці готові піднести оруже проти царської неволї; а друга телеграма доносить, що російський цар видав відозву до галицьких Русинів, котрих обіцює освободити з неволї, коли станутъ по його сторонї.

Телеґрами не подають докладнійше, як виглядає се царське письмо до галицьких Русинів, але коли воно взагалї появило ся, то воно дуже знамене

Кепсько, видно, з російським царем, коли він аж у галицьких Русинів шукає помочи. Відай не має великої віри в силу своєї армії. Десь перед війною то були самі погрози, а ґраф Бобрінський чекав тільки нагоди, щоби в Карпатах застромити російський прапор, а тепер, підчас війни, масні слова царя, обіцянки. Щось недобре над Невою в Петербурзі...

Тай цікаво, яку свободу цар обіцює? Чи таку, яку мають народи в Росії? Чи таку, яку мають Русини-Українці під його скиптром?

Здаєть ся, що таку, бо як би був хотїв дати инакшу, то був би зачав обдаровуване волею від тих Русинів-Українців, що тепер в тяжкій російській неволї. Був би насамперед їм дав свободу, а потім сказав: Дивіть ся, галицькі Русини, як будете в Росії, то і ви таку волю дістанете!

Але цар теперішню тяжку, гірку неволю в Росії називає... волею і таку „волю" обіцює галицьким Русинам-Українцям.

Безперечно, що на таку „волю" ніхто зі сьвідомих галицьких Русинів-Українців не злакомить ся, а противно, радий би це увільнити від неї і 35 мілїонів братів у Росії.

ЦАР ОБІЦЮЄ ВОЛЮ ПОЛЯКАМ І ЖИДАМ.

Цар у біді дає „волю" не лише галицьким Русинам-Українцям, але і всїм Полякам (в Росії, в Австрії і в Німеччині), а навіть і жидам.

Полякам обіцяв, що як підчас теперішної війни будуть тримати з Росією, то освободить їх зпід Австрії і зпід Німеччини та злучить їх усїх разом під своїм правлїнєм і дасть їм повну свободу і самоуправу.

А до жидів написав „мої улюблені жиди" та обіцяв їм повну рівноправність з усїми російськими підданими.

І Поляки і жиди здивували ся дуже царськими обіцянками. Але жиди не дуже вірять тому цареви, котрий в 1905-ім році уладжував на них погроми. Вони кажуть, що **цар хоче затягнути позичку в жидівських банках** і тому робить такі обіцянки, але де є запорука, що він їх додержить і виконає?

Натомісць більшість польської інтелїґенції — шляхта і так звані „вшехполяки" не проявили навіть тільки чесности як жиди.

Забули вони, кілько то Поляків давнїйші царі і теперішний повішали; кілько розстріляли; кілько вислали на Сибір; забули всї наруги, зневаги, обиди, пониження; забули тюрми і нагайки; забули різні. Все забули, як почули ласкаве царське слово.

Як при кінци 18-го столїтя їх предки, польська шляхта в польськім соймі, за російські гроші голосувала за відданем Польщі під Росію, — так на початку 20-ого столїтя нащадки тодїшних польських послів: шляхта і „вшехполяки" одушевляють ся царськими обіцянками.

Де людське достоїнство? Де честь народа?

„Нє гонорово, але здрово!"

Чи так дуже здорово, ще покажеть ся в будучности. Може навіть дуже недалекій.

А покищо показала ся тільки рабська натура шляхотсько-вшехпольських полїтиків. С е є н а т у р а п с а. Нагадує вона одну казку.

Раз якийсь пан (може Каньовський) бив немилосерно свого пса: Надходить його сусїд і питаєть ся:

— Нащо так бєш бідну собаку?

— А то, вважаєте, я роблю добро для пса, бо коли його перестану бити, то він відчуває ту приємність, як його не болить і зараз ласить ся коло мене.

Ось-таку песячу натуру виявили тепер шляхотсько-вшехпольські москвофіли. Цар наче той пан бив їх, а тепер, як він хоче, аби вони відчували сю приємність, коли буки на них не падуть, то вони лестять ся коло пана так як пси.

НАШІ КАЦАПИ І ВІЙНА.

Що роблять галицькі кацапи — мара їх знає: може бють поклони перед царськими карабінами і нагайками; може повтїкали до Росії; а може поховали ся в мишачі діри.

Але наші кацапи (називаємо їх „нашi", хоч всякому подарували би ми їх за дурно!) тут в Америцї далеко відважнїйші і бють Німців на папери аж фанте летить. Бють сильно і дуже скоро, аж папір тріщить, а редактори з відваги аж... те є...

Ех, як би так цар Микола мав у себе дома такого „єднорала" як Луцик або такого „воєводу" як Добров! То-то війна пішла би скоро. Самим смродом від стрільного пороху господин Луцик і Добров подусили би „проклятущих" Швабисків, а так „завзятцї" сараки мусять їх аж віден, зза океану дусити своїм „истинно-русским духом". Але і так якось іде робота. Шваби гинуть сотками тисяч, а Росія росте, іде й іде, все наперед — на захід. Ще капку, а вже переступить океан і стане своєю медвежою лапою на землю вуйка Сема.

Тодї господин Луцик і Добров винесуть цареви на тацї хлїб і сіль та введуть його тріюмфальною брамою на американську Русь.

Речиця ще вони не визначили на ту параду, тож нас може се заскочити неприготованих, а ми би раді навчити ся співати пісню „Боже, царя храни" і з нею на устах відпровадити царя геть-геть-геть через Тихий океан аж на Сибір і там лишити його на все.

*
* *

Але добре жартувати, коби не плакати. А тут і на плач збираєть ся, бо послухайте, що пише господин Добров у своїм „Русском Эмигрант-ї":

Послїдні дні мазепинського царства в Австрії. В скорім часї російські війска побідоносно увійдуть в місто Львів. Першого дня по занятю Львова в церкві св. Юра православне духовенство (може писав Платон, що він там буде?) відправить молебень. В тім молебни, як будуть живі, візьмуть участь „о.о." Гудима і Сандович. Потім російські війска займуть Галичину й Угорщину (цїлу? геть з Мадярами? Чи не хочете їх змосковщити, господине Добров?) Всї „кьсондзи-мазепинцї", які будуть опирати ся, дістануть козацькими нагайками по кілька ударів, по котрих вся „мазепія" обернеть ся в перворидних „міськалїв". Зникнуть „мазепинцї" і в Америцї, тому, що нарід прогонить від себе „кьсондзів".

Таку „маршруту" визначив „воєвода" Добров для Галичини й Угорщини (навіть угорської паприки не злякав ся), а притім і за нас не забув. У своїй безмежній глуп... пардон... доброті — позволив нам „превратити ся" також в „міськалїв".

Та що такі „міськалї" варта. Такі як кацапи, то добрі на „міськалїв", бо без голов, але „українчики" мають голови, то якось не пасує їх солити і накувати яко „міськалїв" до московської бочки.

Шкода марнувати сіль; лїпше лишити на привитаніє царя, а до „ґлїду" вистарчить поставити Цуциків, Ґедзилів, Храбрових та инших щиро-безголових „міськалїв".

*
* *

Ще страннїйшої запіяв знаний „півець народний" господин Луцик. Він у своїй „Правдї" написав, аби читачі „Правди" не йшли на війну, а уряду не мають чого бояти ся, бо **по війнї вони вже не будуть належати до Відня, лише до Петербурга.**

Як пан... пардон... господин Луцик таке каже, то його читачі мусять вірити, бо від чого-ж він написав в титулї своєї газети: „Правда"? А до того він є також пророком „кацапського народа", отже треба йому вірити і се, що він говорить про будучність. Мусїв мати таке натхненє в якімось таємничім місци, де „русскій дух" уносить ся.

*
* *

Господин Луцик і Добров є також великими поборниками правди. За неї скочать не лиш у воду, але і в горівку. А помачавши в нїй своє „перо", пишуть про війну.

Отже задля „правди" пише Луцик у „Правдї", щоби йочо читачі не вірили жадним воєнним вістям, бо вони неправдиві. **Виїмково правдиві**, каже він, **є лише вісти з Петербурга і тим тільки треба вірити.**

А знов до господина Доброва з „Русского Эмигранта" пишуть люди, що боять ся за Росію, бо видять, що вона розпадеть ся. На се він їм так відповідає: „Не бійте ся! Читайте „Русскій Эмигрантъ", а будете спокійні!"

Таксамо писали російські і кацапські газети підчас російсько-японської війни. Все кричали: „Росія побіджає! — Небійте ся, читайте русскі газети!"

Аж прийшло заключенє мира. Аж тодї і Росія і газети, що голосили її побіди, признали, що Японцї знищили російську фльоту під Цушімою, що здобули кріпость Порт-Артур і т. д.

Пильнуйте, панове „єднорали" з „Правди" і „Русского Эмигранта", аби здобутє Львова, цїлої Галичини й Угорщини не перемінило ся в таку побіду як під Цушімою і Порт-Артуром.

Побудуйте, господине Добров, тепер бодай який новий Порт-Артур для Росії. Адже ви також якийсь інжинїр, бо ще недавно побудували ви Німцям дві кріпости: Мільгавзен та Альткірх, які заняли були Французи.

Перед двома днями Французи втїкали з тих ваших кріпостий аж курило ся, але Німцї тепер їх не бачать. Як були міста не укріплені, так є, а кріпости ваші, г. Добров, узяли відай Французи зі собою підчас утечі.

*
* *

Господин Добров, котрий на воєнних справах розуміє ся так як „Правда" на правдї, радить „Свободї", щоби спровадила собі на редактора про воєнні справи — другого такого „єднорала" як він, а власне г. Луцика.

Прочитавши се, г. Луцик, певно „на почекаю" написав на перший раз таке воєнне „стихотвореніє" до „Свободи":

На Карпатах, Бескиді
Русскій прапор витаєт;
Спод Карпат, спод Бескида
Цар хлїб-соль отбирает.

Там в Карпатах, в Бескиді
Уж свобода витаєт,
Що з царского престола
До Бескида сіяєт.

Спод Карпат, спод Бескида
Русь побіду співаєт
І доземні п(р)оклони
Под престол приношаєт.

До Карпат, до Бескида
Царска ласка спливаєт,
А вся Русь под Бескидом
До землї припадаєт.

Гей, Карпати, Бескиде,
Се є русска свобода,
Царску ласку в Карпатах
Тямiть з рода до рода!

Ми знаємо, що „стихотворительні" слова господина Луцика дуже зворушливі. Але сумнїваємо ся, чи він запалить Бескид або Карпати. Навіть карпатська нафта, гадаємо, не запалить ся від його „стихотвореній", хоч би вони повстали під впливом таких запальних матеріялів як „русская водка" або вибухових як „русскій дух".

Поза Бескид і Карпати господин Луцик чуєть ся ще на силї писати уличну і корнemну лайку. „Цецол".

Але „Свобода" не кoршма ані не „Правда".

Коли вже конче г. Добров хоче з Луцика зробити „українчика", то нехай пішле його до „Америки". Там ціла редакторська фільософія полягає в тім, щоби писати безглузду лайку і глупі дитинячі „стихотворенія", то буде мати тесаме що у „Правдї". Лише та ріжниця, що в одній є лайка і глупота кацапська, а в другій нібито-українська. Ріжниця лише формальна, але суть річи тасама.

В таку пропозицію то Луцик би повірив (він перед роком був уже навіть сталим співробітником „Америки"), а як ви його пхаєте до „Свободи", господине Добров, то він гадає, що ви його тільки натягаєте.

ЦАР ВИЇХАВ З ПЕТЕРБУРГА.

Прийшли вісти, що цар виїхав з Петербурга до давної столиці.

Не чекав сарака, аж Німець заступає до його зимової палати. Виїхав до давної столиці, до Москви, там, де ще його предки жили.

Якраз минуло 300 літ, як панує царський дім Романових, 100 літ як згоріла Москва, а найменьше 200 літ, як повинні були перестати панувати російські царі.

Такий потрійний ювилей варто би зазначити якимось памятним ділом. От наприклад п е р е н е с е н є м с т о л и ц ї Р о с і ї д о М о с к в и.

Російський цар переніс її з Петербурга нїби на час війни, але хто знає, чи не зробив він того в таку щасливу годину, що вже більше не буде „муфувати".

Колиж столиця Росії лишить ся в Москві, то нехай же вона буде, вже чисто московська, нехай вона буде столицею одної тільки Московщини, значить **лише тих земель, де живуть Москалї.**

АЗІЙСЬКА КУЛЬТУРА В ПОХОДІ НА ЗАХІД.

Темна Росія і Японія побратали ся разом і йдуть на захід, щоби тут поширити свою азійську культуру. Донедавна ще найбільші вороги подали собі руку в обороні „славянства і православної віри".

„SVOBODA" (LIBERTY)
THE RUTHENIAN NEWSPAPER
Published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, at
83 Grand St., Jersey City, N. J.
TELEPHONE: 498 JERSEY CITY.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.
Single copy: 3 cts.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3. 1879.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS MEMBERSHIP LABEL

Оплачувати ґазету треба завсіди з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтаря або аґента на експресовім офісі, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, коли з гори не було назначено, що жадає ся їх звороту і не було залучено марок на зворот.

За всі оголошення (адвертайзменти), поміщені в „Свободі", Редакція не відповідає.

„СВОБОДА"

ВИХОДИТЬ ТЕПЕР

ТРИ РАЗИ

НА ТИЖДЕНЬ:

У ВІВТОРОК, ЧЕТВЕР І СУБОТУ!

слідуюче число появить ся

дня 27. серпня с. р.

Нехай Москва буде столицею цілком окремої, самостійної держави — Московщини: Київ нехай буде столицею цілком окремої самостійної держави — України: Варшава самостійної Польщі: Вильна самостійної Литви і т. д.

Се буде дійсно велике, пропамятне діло, на яке ждуть міліони.

Цар і Воля.

Російський цар — чоловік письменний, але свою грамотність показував усе при засудах смерти на людий, що бороли ся за Волю для закованих ним народів великої російської держави.

„Мы соизволили Собственноручно подтвердить этотъ смертный приговоръ — Николай Императоръ".

Таких присудів цар „батюшка" підписав у своїм житю тисячі-тисячі; а найбільше між засудженими було хлопців і дівчат, тих молодих людий зі щирою душею, котрі з посьвятою працювали, щоби здобути Волю народам Росії. Найбільше між тими невинно повішеними було родовитих Москалів.

Та рука, котрою цар тільки борців за Волю вислав на шибеницю, се найбільше злочинна кровава рука в Росії і жаден чесний чоловік її не стиснув би у своїй долоні, але з омерзінем відвернув би ся від того кровавого коронованого ката. Одначе в царя і його слуг ся кровава рука є... „русским національним достояніем", бо ані самий цар ані його слуги не напишуть слова „собственноручно" (власноручно) малою початковою буквою, лише великою, наче щось сьвятого.

*

* *

Та прийшла війна і принесла біду, горе для царя. Сусіди хотять розтрясти великого російського медведя на глиняних ногах разом з його золотокованим престолом. Побачив цар, що лекше „собственноручно" підписувати засуди смерти на своїх „підданих" ніж „собственноножно" удержати ся на глиняних лапах своїх і спорохнавілих ногах престола тай узяв ся виявляти свою писарську здатність в иншім напрямі.

Зачав писати своєю рукою кровавою про Волю. Волю він ненавидить, за неї „собственноручно" карає смертю, а тепер тоюсамою рукою пише на всі сторони, що дарує Волю.

Обіцює Волю Полякам, обіцює жидам, обіцює галицьким Русинам.

Кождий погадає собі, що мусить бути дуже круто коло царського престола, коли Николай Кровавий роздає так ненависну собі і своїм предкам... Волю.

*

* *

Вона — та Воля сиділа доси в Росії у тюрмі, закована тяжкими ланцами. Зелізо повідало ся їй в руки і ноги. Довгі віки тюрми, темної темниці зломили її, похилили до землї. Зівяла вона, помарніла, із запалими очима. Безсильна, безрадна, безпомічна. Бідна, замучена...

А цар сидів у короні з лискучими діямантами на золотокованім престолї. Сила і власть у нього. „Самодержець всея Росії". 170 міліонів голов клонило ся перед ним і згинали покірно перед його престолом 340 міліонів своїх колін. Тремтіли вони, аби цар-самодержець не післав їх на шибеницю або на Сибір.

*

* *

Були такі сьмілі палкі люди, а „піддані" царя кровавого, котрі осьмілили ся підходити під зелїзні двері тої великої тюрми, де сидить закована ним Воля; пробували вони розбити сї двері, хотіли розірвати її тяжкі кайдани і визволити її з царських пут.

Але один почерк письма царською рукою і вони пійшли, аби більше не вернутись.

Таким каригідним ділом в очах царя були проби визволеня закованої ним Волї!

І цар сподівав ся, що вона знидіє і загине; а може гадав, що вже загинула.

*

* *

Аж ось диво велике! Великий, могучий цар, на золотокованім престолї, пригадав собі ту марну, слабу істоту!

Під громом гарматних вистрілів двох сусідів, що виступили проти царя, зачав хитатись сей золотокований престол „самодержця всея Росії".

„Ратунку!" — почав кликати переляканий цар і прийшло йому на гадку, що в його тюрмі, глибоко, на самім дні, серед темряви нічної загибає зненавиджена істота — Воля.

— Приведіть мені з вязниці ту Волю проклятy! — крикнув цар до міністрів.

*

* *

Привезли її, зівялу, счорнілу як сьвята земля; зломану горем, похилену. Руки і ноги сковані: зелізо віло ся глибоко в тіло. Ще тільки в очах її видно блиск надії, милий і принадний для поневолених, а грізний для царя і слуг його.

— Иди і поклони ся перед царським престолом! — кажуть міністри. Цар хоче змилосердити ся над тобою! Впадь на коліна!

— Геть з тими словами! — промовила змарніла істота, піднісши гордо голову до гори. Нехай цар встане з престола, прийде і мені поклонить ся, тоді до нього буду говорити!

— Що-о-о?! Божевільна!! Божевільна!! — крикнули царські слуги. Назад до тюрми її на саме дно!

— Стійте! — кликнув цар і піднісши ся з престола, підійшов до закованої невільниці, поклонив ся їй і словами промовив:

— Чуєш! Престол мій хитаєть ся; може впасти! Ти одна ще можеш вiратувати мене від упадку!

— Я? Невільниця твоя, у кайданах твоїх? — спитала ся здивована Воля.

— Розкувати її! — крикнув цар і впав цілим своїм тягарем на престол з переляку від своїх власних слів, так страшних для нього та для родини і слуг його.

Кинули ся царські слуги розковувати Волю, але годі...

— Царю! так зелїзо віло ся в руки, що годі вже зняти ті кайдани. На се нема сили...

*

* *

І не здіймуть тих кайданів з Волї ані цар, ані родина, ні слуги його!

Лише народи можуть дати таку силу Волі-свободі, що вона сама розірве вікові царські кайдани. Вона кинеть ся і кайдани тріснуть в її руках.

А коли Воля освободить ся з тяжких царських кайданів, то вона візьме в руки меч, меч пімсти народної, і затопить його у груди ката-царя.

Аж коли Воля стане ногою на труні царя, тоді оживить всї народи новим житєм; житєм вільним, щасливим. І тоді аж понесеть ся пісня Волї далеко і широко.

*

* *

Тож не вірмо в те, аби цар або слуги його подарували Волю народови. Цар і слуги його хотять тільки, щоби вона піддержала хитаючий ся царський престол. Цар хотів би, щоби та горда невільниця вiратувала його від упадку, а опісля назад закували би її в кайдани.

Не вірмо в царські слова, царські обіцянки. **Волю можуть собі здобути тільки народи самі, коли повстануть проти царя.** До того лише одна дорога — боротьба. Не сподіваймо ся Волї з рук царя, але радше смерти царату від караючого меча Волї.

НОВИНКИ.

ПОВОРОТ ЕПИСКОПА ОРТИНСЬКОГО.

В понеділок (дня 24-го с. м.) о год. 11-ій перед полуднем повернув епископ Ортинський зі старого краю до Злучених Держав. Епископ приїхав з Італії на італійськім кораблі „Прінчіпе ді Удіне", на якім прибуло поверх 1.000 американських горожан зі всїх сторін Европи. З причини вибуху війни мусів епископ перервати побут у старім краю і в часї оголошеня мобілізації виїхав до Відня, а відтам до Риму. В церкві сьв. Георгія в Ню Йорку відбула ся з тої нагоди торжествення відправа, підчас котрої епископ виголосив принагідну проповідь. О год. 6-ій вечером відїхав епископ до Філядельфії.

—o—

ПОЧТОВІ ПОСТАНОВИ В ЧАСЇ ВІЙНИ.

Генеральний почтмайстер Бурлесон у Вашінґтоні уложив нові пляни щодо висилання почтових пересилок до ріжних европейських країв. Він запевняє, що призначену до Европи почту забирати будуть бодай раз на тиждень кораблї американської лінії, коли сього не зроблять пароплави француські, німецькі й англійські, які тепер перестають курсувати. Під пору сю службу можуть також робити ті кораблї, що відбувають свою морську подорож під стягом італійським, норвеським і голяндським. Дальше інформують тутешні почтові власти, що листи, адресовані до европейських місцевостий, обнятих чи необнятих війною, доходити будуть зовсім певно на місце призначеня, хоч, розуміє ть ся, з великою нераз проволокою. Параґрафи морської конвенції з 1908—9 р. обовязують воюючі держави до взаїмної пересилки приватної кореспонденції т. зв. 1-ої кляси з цілою можливою швидкостю, навіть в такім случаю, коли би сю кореспонденцію знайдено на сконфіскованім кораблі. Лише листи до Німеччини, висилані туди з 2-центовими почтовими марками, будуть стало опізняти ся, бо в той спосіб офранковані листи можуть бути довезені до Німеччини тільки на німецьких кораблях. Хто отже висилає якийнебудь лист до Німеччини, а залежить йому на скоршім дорученю сього листа адресатови, нехай наліплює на коверті не 2-центову, але 5-центову марку.

—o—

ПОКІНЧЕНЄ ТРАМВАЄВОГО СТРАЙКУ В ГЕЙЗЕЛТОН.

Гейзелтон, Па., 22. серпня. — Нині покінчив ся тут страйк трамваєвої служби, що почав ся був ще 1. січня б. р. Усіх страйкарів було 38. Трох з них творили так звану „комісію покривдженя" і ся комісія розвязала ся тепер добровільно, відступаючи від дальших переговорів з трамваєвою компанією. Члени сеї комісії виступили тепер з трамваєвої служби, а всїх инших страйкарів компанія приняла наново і згодила ся дати їм найвисшу скалю платнї. Окрім того компанія згодила ся не виступати на будуче против тих своїх робітників, котрі належать до трамваєвої юнії. Покінчений щойно страйк наніс великі шкоди всїм інтересам в лігайськім углевім дистриктї. Кажуть, що сей страйк був найдовший з усїх дотеперішних страйків „Злученого товариства трамваєвих робітників".

СМЕРТЬ „ЧОРНОГО ПАПИ".

Рим, 20. серпня. — Нині рано помер тут о. Франц Ксавер Верніц, ґенерал чина Єзуїтів, що був знаний яко один з найбільших знавців канонічного права. На становище голови Єзуїтів, який називає ть ся ґенералом або „Чорним Папою", вибрано його в 1906 р. В часї вибору він був ректором Григоріянського університету в Римі. Деякі члени Сьвятої Колеґії рихтували його на голову католицької церкви по смерти Папи Пія X. Померший ґенерал був з роду Німцем і уродив ся у Віртембурґу (в Німеччині) дня 4. грудня 1842 р. До чина Єзуїтів вступив у 15-тім році житя, а висьвятив ся доперва по 18 лїтах, бо у Єзуїтів є таке правило, що ніхто у них не може зістати сьвящеником, доки не осягне 33 роки житя (вік Ісуса Христа в часї Його смерти). Бл. п. о. Верніц був ученим теольоґом (написав богато книжок про трудне канонічне право) і з того приводу іменовано його професором Григоріянського університету в 1883 р., а в 1904 р. зістав ректором сього університету. Ціле своє житє був ревним католиком, але притім поступовою людиною, бо поборював усякі пережитки католицької церкви.

Конвенційні проекти.

85.

Я хочу сказати кілька слів про уряд духовного отця в Р. Н. Союзі, або — як дехто хоче — цензора.

Питаю ся, що властиво має робити сьвященик цензор в чисто народній інституції? Коли Союз є народний, то пощо там мішати церков або її служителїв? Коли справа народна буде замішана в справи релїґійні, то вона не буде вже тоді справою народною.

Коли Руський Народний Союз приняв був собі за покровителя еп. Ортинського, то всїляким клопотам не було кінця. Якже епископ зрік ся свого достоїнства в Союзі, то наша орґанізація не тільки що не впала, але ще зросла о кілька тисяч членів. Якби Союз не робив був в своїм часї ріжних експериментів з епископом, то був би тепер числив не 20 але 40 тисяч членів і на американській Руси не було би нині ніяких „нових Союзів"...

Через релїґійну політику ціла Европа купаєть ся днесь в крови, бо Росія хоче загарбати католицьку Галичину і запровадити там своє православє чи радше царославє. Через релїґійну політику зістав забитий наслїдник австрійського престола, а за те Австрія пійшла війною на Сербію. Чи треба нам ще більше прикладів релїґійної політики?...

Час вже нам, Русинам на вільній землї Вашінґтона, лишити релїґійну політику церковним кругам, а завести у себе чистий народний лад. Аж по заведеню такого народного ладу запанує між нами правдива свобода і любов і тоді доперва можемо мати надію на воскресенє незалежної України. Тямте, Родимці, що наші теперішні попи нам України не здобудуть, бо їм милійший італійський Рим від українського Київа. Хибаж ми того на власні очи не бачимо?!

Щасть, Боже, всїм руським народним робітникам!

Василь Мацилюк.

—o—

86.

1. Плачене розмету зменьшити і завести одинакову скалю, приміром $1.00 на ціле, а 60 центів на половину посмертного.

2. Змінити параґраф 175. Сей параґраф каже, що як оженить ся чоловік зі старшою жінкою (вдовицею), або жена чи дівчина віддасть ся за старшого чоловіка, котрий перевисшає 40 літ житя, то вона чи він не дістане ніякої запомоги. За якийсь час чоловік помре, ну і така жена зістає бідна, нізвідки цента не має. А трафляє ся так нераз, що чоловік за старий і не хотять його приняти до жадної орґанізації, а має молоду жінку то впише її до Р. Н. Союза, аби забезпечити ся від лихої години. Колиб такій жінці помер чоловік (старий), то я жадаю, аби такій жінці була виплачена посмертна запомога по мужу, а також і чоловікови по жені.

3. Зменьшити місячну вкладку Р. М. С. на 20 цнт., а з того щоб оставало ся по 5 цнт. в касі місцевій; за се можнаб нераз щось дітям купити, прим. нераз помре дитина, то з такої каси можна їй купити вінець або якісь відзнаки і т. д.

4. Конвенції щоби відбували ся що 4 роки для того, що конвенції пожирають богато гроша.

5. Назва Союза най позістане ще тасама, бо зміна потягне за собою великі кошти, а тепер є велике безробітє, тож не треба давати тягару на людий.

Зузанна Репак,
членкиня і делеґатка 275. відділу.

—o—

87.

1. Дотеперішна назва нашої орґанізації най лишить ся надалї, бо зміна буде коштувати великі гроші, а бідний нарід гроший не має.

2. Конвенції нехай відбувають ся що 4 роки, то будуть меньші розходи.

3. Старий уряд Р. Н. Союза вибрати наново, бо він заслугує на найбільше довірє у народа.

4. Місцевим урядником може бути не тільки Русин, але й якийй Славянин, коли він тільки є чесною людиною і коли місцевий нарід його любить.

5. Гроші Р. Н. Союза не повинні лежати по банках; ними треба якось так орудувати, щоби приносили як найбільші відсотки.

Стефан Ґрендус, член 371. відділу.

—o—

88.

Хвальна Редакціє! Прошу помістити отсих пару точок, котрі зістали одобрені на мітінґу дня 16 серпня с. р.

1. В параґрафі 3-тім замінити слова „Little Russian" на „First Ukrainian".

2. Кошти за зміну назви покрити з фонду резервового.

3. Урядники, котрі побирають місячні пенсії, не мають брати денної дієти, а лише належитість за зелїзничий білет.

4. „Свобода" має виходити в дотеперішнім обємі, але 2 рази на тиждень.

5. Дотеперішний редактор повинен зістати надалї, бо „Свободу" добре редаґував.

6. Словацьку „Свободу" не видавати, бо се є чорна пляма для руського народу і орґанізації.

7. Розмет змінити на практичнійший, себто після літ.

8. Уряд прокуратора Р. Н. Союза чи там духовного отця — знести.

9. Уряд головного орґанізатора не потрібний, бо головні секретарі то все сповняють, а що Союз так за два роки зріс, то се праця місцевих секретарів і орґанізаторів.

10. На урядників до першого ряду вибрати людий нових; старі урядники досить собі голови насушили, то поставити їх на другий ряд, себто на заступників.

11. Всякі фонди, плачені після параґрафу 119, мають бути знесені; замісць тих фондів завести одну вкладку на фонд адміністраційний.

12. Параґраф 180 змінити: повинно бути: за страту пальців на руці платить ся відшкодоване в квоті 50 долярів.

Іван Білецький, член 123. відділу.

—o—

89.

Наш відділ (248) скликав на 16. серпня надзвичайний мітінґ, на котрім ухвалено слідуючі проекти:

1. Щоби назву Р. Н. Союза змінити конче на „Русько-український Союз".

2. Щоби „Свобода" виходила, як є можливо, щодня, або хоч три рази на тиждень і щоби містила в собі як найбільше ріжних новинок, і таксамо як до сего часу, щоби боронила прав своєї орґанізації.

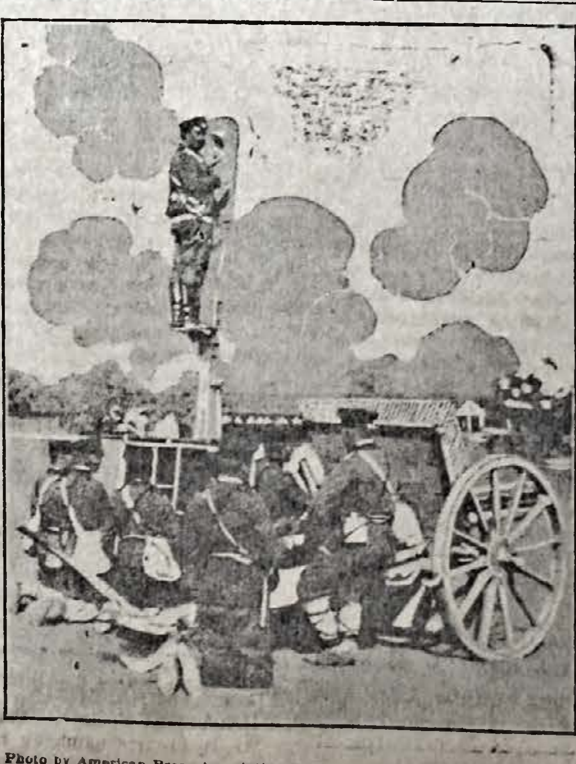

Photo by American Press Association.

Німецька артилерія в часї стріляня.

На повисшім образку є представлена німецька батерія полевої артилерії в часї стріляня. На підвисшеню находить ся комендант батерії, який звідтам видає прикази цілій батерії. Одним із перших і найважнійших правил при стріляню з гармат є се, що комендант батерії мусить бачити, де стріли падуть і після того реґулювати огонь батерії. Тому комендант мусить находити ся на підвисшенім місци, щоби міг добре видїти ділане огню. В тій цїли будуєть ся звичайно підвисшеня (около 20 метрів високі) з драбини, в разі потреби уживає комендант бальону, який є прикріплений до землї, і звідтам при помочи телефону видає прикази батерії.

3. Щоби розмет остав надалі, бо заведене нової системи може наробити великого клопоту в кождім відділі.

4. Головного організатора цілком не треба (декотрі члени подають проєкт, щоби вибрати організатора і висилати його по плейзах приєднувати нових членів), бо як місцевий організатор не знайде у своїй місцевости нового члена і не придбає його до Р. Н. Союза, то не зробить сего певно і головний організатор.

5. Щоби головні урядники не брали платні підчас конвенції або якого иншого засїданя, бо вони мають свою сталу місячну платню.

6. Щоби річне засїдане відбувало ся в такій місцевости, де були би найменьші видатки.

7. Щоби на тій конвенції не порішувати еще нічого про народні школи і про еміграційний дім. Ліпше би було ті гроші, які ся збере, вложити на якийсь час до каси чи до банку, а відтак чекати, що буде далї. Тепер, як відомо, шалїє в Европі війна, а по війні можуть вийти для нашого народа всїлякі несподїванки. Може по тій війні можна би обернути ті гроші на якусь иншу, кориснїйшу цїль для нашого народа? Чекаймо отже кінця і будьмо розважні та терпеливі!

Підпис Уряду і 28-ох членів 248. відділу.

—0—

90.

1. Назву організації змінити на „Український Народний Союз", бо се буде корисне для нашого народа.

2. Коли якийсь головний урядник, що побирає місячну платню, виїздить в урядовій справі до котрогось з місцевих відділів Р. Н. Союза, то не повинен рахувати собі дієть, а тілько подорожні кошти.

3. Коли головний урядник має залагодити якусь урядову справу в однім з повисших відділів Р. Н. Союза, то повинен оголосити в „Свободї", де він їздив, у якій справі, кілько та справа коштувала і як її полагоджено.

Отсї три точки прошу пп. Делегатів взяти під розвагу.

Стефан Федоровчак, делегат 323. відділу.

—0—

91.

1. Назви нашої організації не змінятя, бо зміна назви Р. Н. Союза не принесе нікому користи а тілько шкоду.

2. Уважаю за корисне принимати дїтий до Р. М. С. і таких родичів, котрі не є членами Р. Н. Союза. Щоби Р. М. С. виплачував посмертну запомогу як і дотепер, а по скінченю 21 років щоби дитина дістала 100 доларів яко посаг, але тілько тоді, коли по скінченю 16 років житя вступила зараз в члени Р. Н. Союза.

3. В статутї Р. Н. С. поправити параграф 186 і ухвалити запомогу не тілько жонатому членови чи вдівцеви, але і нежонатому.

4. Розмет платити як і тепер, тілько посмертну запомогу подїлити на чотири кляси, то є: 250, 500, 750 і 1.000 далярів.

5. Член, котрий платить через 25 лїт розмет до Р. Н. С., щоби дістав половину зі свого посмертного.

6. Часопись щоби виходила три рази в тижни і щоби поміщувала більше наукових річий як дотепер.

7. Конвенція щоби відбувала ся що чотири роки.

8. Статут Р. Н. С. щоби був виданий в руськім і в англійськім язицї.

В. Кметко, член 159. відділу.

—0—

92.

1. Стара система плаченя (розмет) має ся лишити надалї.

2. Член, котрий належить до Р. Н. Союза через 25 років, має по упливі того часу дістати половину свого посмертного.

3. Щоби сироти по умершім членї діставали ті сирітські части, які на них припадають, зараз по смерти члена.

4. Щоби словеньска „Свобода" виходила з таким обємі (на тільки сторін) що й руська, бо читачі сеї часописи були дотепер покривджені. Одна і друга „Свобода" має виходити 2 рази на тиждень.

Братам Делегатам шлю щирий поздоров, а нашій славній організації желаю як найбільшого розвою.

Михаїл Фільо, член 268. відділу.

—0—

93.

1. Я пропоную, щоби дотеперішну назву нашої організації лишити надалї, бо ми вже знаємо з досьвіду, які наслїдки потягнула за собою зміна назви Р. Н. Союза на конвенції в Клівленд. Тепер готова вийти нова халепа для нашої організації: Р. Н. Союз стратить, а наші вороги зискають. Тримаймо ся старої руської пословиці: „Як ся звав так звав, аби ся добре мав"!

2. На котрім плейзї нема більше як 100 членів, там не можна закладати другого відділу.

3. Плачене розметом знести, а натомісць завести систему постепенного податку (після лїт).

4. Теперішна конвенція повинна заняти ся унормованєм відділових статутів. Треба зробити так, щоби статут організації заключав у собі рівночасно і статути для поодиноких відділів. Дотепер було так, що кожде братство чи товариство ухвалювало собі осібний позасоюзовий статут, а в кождім з них були якісь відміни. Члени з переступними листами не знають, котрого властиво статута їм придержувати ся: союзового чи братського. З того виходять великі баламутства і непорозуміня, а організація на тім терпить.

5. На місце духовного управителя настановити уряд головного надзирателя, який мав би право і обовязок контролювати книги всїх відділів, учити несьвідомих місцевих урядників їх діловодства і полагоджувати всї важнїйші справи відділів.

М. Г., член 128. відділу.

Photos by American Press Association.

Німецька скорострільна артилерія і російські козаки.

На горішнім образку є представлений скорострільний машиновий карабін німецької армії. В дотеперішних битвах віддали вони німецькому війску дуже велику прислугу. Німецькі машинові карабіни уходять за найлїпші з поміж усїх держав. Австрійське війско має рівнож два роди скорострільних карабінів: мітралєзи і машинові ґвери. На одну мінуту можна віддати около 300 стрілів.

Понизше є представлений відділ російських козаків, які уходять за найлїпшу кінницю в цїлім сьвітї.

ВСЯЧИНА.

МІСТО АМБАСАДОРІВ.

(Книжка Сїднея Вітмана про Туреччину. — Кляснчне місце інтриґ. — Царгород яко школа дипльоматів. — Блеск товариського житя. — Мало працї, богато розривок).

Сїдней Вітман є знаменитим знавцем Туреччини і її мешканців. Він пізнав її протягом двайцяти лїт по части як кореспондент великих дневників, по части як приватний чоловік. Його явна приязнь супроти Турків зєднала йому довіре всїх поважних мужів в Туреччинї, а в першій мірі довіре Абдуль Гаміда, так, що Вітман міг обсервувати богато таких річий, які для инших є тайною. В книжцї, котра щойно вийшла в Лондонї, Вітман подає свої спомини про Туреччину і про Турків. Один з найцїкавійших розділів посьвячений місту дипльоматів. Сим містом є Царгород, котрий в сім випадку оказує ся достойним наслїдником старої Візантиї. Більше-меньше тим, чим в 16. і 17. столїтю був римський двір, тим є нинї місто над Золотим Рогом: школою дипльоматів. Царгород се кляснчне місце інтриґ і лиш завдяки найуважнїйшій обсервації, знаменитій знайомости людий і найбільшому тактови можна тут довести до цїли. Дипльоматична історія Царгорода знає цїлий ряд чільних мужів стану, котрих не так легко знайти деинде.

Дипльомат відіграє однак в Царгородї зовсїм иншу ролю чим в кождій иншій столици. В Лондонї, Берлїнї, Парижи дипльоматичний сьвіт становить кружок побіч многих инших кружків — в Царгородї дипльоматія є властиво осібним сьвітом. Се становиско лежить головно у тім, що в Царгородї дипльомати не стикають ся зовсїм з народом, у володарів котрого мають довіре. Вони лишені цїлковито на власні сили; вони й уладжують товариське житє в Царгородї і його піддержують. Над усім, що лиш відносить ся до дипльоматії, спочиває в столици Туреччини якийсь німб. Найпідряднїйший віцеконзуль якоїнебудь держави — се в Царгородї недоторкана сьвятість. Царгород се місто, до котрого посилають радо передівсїм молодих дипльоматів, аби зібрали там свої перші досьвіди. Вони дістають ся там у міжнародне товариство, де національні ріжницї не відіграють ніякої ролї і вчать ся тих форм поведеня, які мають значінє в цїлім сьвітї. В тій цїли дуже пожадане приставанє з Турками.

Ніяка може з турецьких черт характеру не є так знаменита, як почутє власного достоїнства. Пристаючи з ними, учить ся дипльомат не уносити ся непотрібно, не бути строгим і напрасним; в Царгородї оповідають собі богато анекдоток про те, як в делїкатний спосіб уміли Турки дати дипльоматам науку чемности. Один дипльомат стрінув раз на дорозї віз, який був під дозором евнуха; в тім возї їхало кілька жінок з гарему султана. Коли дипльомат хотїв заглянути через заслонене вікно до нутра воза, евнух ударив його в лице. Дипльомат обурив ся на те очевидно і постарав ся відразу о послуханє у султана. Абдул Гамід вислухав спокійно його жалоби і відновів йому на те: „Мій дорогий добродїю! Я провірив справу докладно і знаю, як се було. Ви є джентельменом і длятого не могли допустити ся так нетактовного кроку, як се оповідають, а тимсамим мій евнух не міг вас ударити в лице. Цїла та історія мусїла вам приснити ся. Вдоволїть ся сим".

Царгород се місто, де товариське житє в дипльоматичних кругах укладає ся далеко приємнїйше, як деинде. Приняти, забави, балї, великі бенкети відбувають ся там безнастанно. Чоловік все в тімсамім кружку; всї знають ся, всї жиють з собою, а коли чужий має хочби кілька незначних поручень, не трудно йому дістати запрошеня до того товариства. Се тим кориснїйше, що доми дипльоматів в Царгородї є майже одинокими, в котрих европейський жолудок може знайти можливу для себе їду. Дипльоматичні зібраня над Золотим Рогом представляють звичайно пречарний образ. Бачить ся на них заступників і заступницї всїх східних і західних народів, многих у пречарних одягах, богато дуже красних женщин, чуєть ся всї мови.

Дипльомати на дворі султана зовсїм не перепрацьовують ся; їм грозить однак небезпеченство переситу. Стілько товариських обовязків, стілько ночий перебутих на забаві, а притім так мало нагоди до вправ тїла. Царгород не є містом, в котрім можна би проходжувати ся або їздити кінно; заступникам великих держав брак руху.

Всї однак люблять се місто і коли мусять перенести ся з него на инше дипльоматичне становиско, або коли усувають ся до приватного житя, завсїди з тугою згадують житє в Царгородї, де стілько милих розривок лучило ся з тим дивним подразненєм, яке викликує тиха, мала борба в темнотї, за кулїсами і під землею.

—0—

АРХЕОЛЬОҐІЧНІ НОВИНИ.

(Причинки до поясненя біблїйної історії).

Колишні народи середущої Америки та рештки їх культури інтересували і до тепер цїкавлять неодного археольоґа. Сими днями відкрито там знов цїкаві річи, які сильно заінтересували археольоґів. Ось в Ґватемали найдено релїфи і инші твори штуки, котрі носять на собі зображеня та нагадують біблїйні оповіданя. Чи вірити нам, що Азтеки й инші народи середущої Америки представили в своїй релїґійній штуцї упадок в гріх Адама й Еви, вужа й овоч? З недавно відкритих образів виходить, що так є справдї. Дві постати на двох осібних образах, муж і жінка, можуть бути дїйсно Адамом і Евою, бо вони приходять і в инших зображенях так, як сього домагає ся біблїйна історія упадку в перший гріх; одно зображенє представляє нам „Адама" і „Еву", як стоять напроти себе; також вуж є коло них. Ева держить його в руках, а він очевидно говорить до неї, намовляючи її, щоб зірвала заборонений овоч з дерева пізнаня. Инші образи представляють, як се відбуває ся: на право і лїво від дерева стоять обі постати, готові зараз зірвати овоч. Вужа тут нема, але на його місци сидить на дереві птах. Ті зображеня мають походити з пятого столїтя перед Христом. Дальше відкрито образ, який нам пригадує з біблїйної історії жертвованє Ізаака. Учені заключають з сього, що на далекі часи перед відкритєм Америки була вже лучність між новим і старим сьвітом. Навіть хочби приняти, що один бог Азтеків, який після їх переданя прийшов зза моря, є апостолом Томою, то в кождім разї остає отвертим питанє, яким чином вже за пятьсот лїт перед ним були знані в середущій Америцї оповіданя з біблїйної історії?

—0—

ПЛАТА НАРОДНИХ УЧИТЕЛЇВ В РОСІЇ.

Про сю справу подає київська українська ґазета „Рада" отсю нотатку: Нїде в Европі тяжка праця народних учителїв не оплачують ся так мізерно, як в Росії. Всього на всього 360 рублїв річно та ще при таких лихих умовах житя, коли майже половина шкіл гірша від хати бідного селянина — се зовсїм мало. І не диво тому, що остання заява державної думи в справі збільшеня плати народних учителїв, відчас обговорюваня питаня про додаток на загальну осьвіту, принято так одноголосно й ухвалено без подїлу на партії і на напрямки. Навіть чорносотенець Марков признав, що житє народного учителя в Росії „голодне". Правда, Марков і тут виявив себе Марковом, висловивши при сім надію, що зробившись „ситими", учителї будуть меньше „робити лиха". Те, що державна дума дала учителям тепер, дала цїлком справедливо і по заслузї. Збільшено плату учителїв з 360 рублїв на 480. Се не богато; але у всякім разї буде чималою допомогою учителеви на селї. Крім того, в учителїв лишить ся ще й моральне вдоволенє з того, що дума одноголосно таки ухвалила сей додаток. Буджетова комісія доси щадила в російськім трохмілїярдовім буджетї і саме на народних учителях. Державна дума на повнім засїданю була більше щедрою і згодила ся на збільшенє учительської платн. Плата після думського законопроєкту буде збільшена не відразу, а на протязї двох років: В 1915. р. додадуть по 5 рублїв місячно, а в 1916. р. ще по 5. Але народні учителї не повинні забувати, що законопроєкт про збільшенє їм плати стане ся законом тілько тодї, коли не буде протестів уряду і коли ухвалить його державна рада, в нетрах якої загинуло стільки вже житєвих законопроєктів. Крім того треба ось ще про що згадати. Як відомо, учителї на деяких земствах одержують крім державної плати ще й земський додаток. Тому, коли законопроєкт про додаток плати народним учителям стане ся законом, і земства повинні також збільшити учительську плату на 120 рублїв.

—0—

ОБЕЗПЕЧЕНЄ ДЛЯ МУЖІВ СУФРАЖЕТОК.

Англїйське правительство задумує предложити плян закона, на основі котрого тих, що спомагають грізний рух суфражеток, можна потягнути до відвічальности і казати їм платити відшкодованя за страти, заподїяні через замахи суфражеток. Сей плян перелякав мужеську половину населеня Анґлїї, бо англїйські женщини, хоч не прилучають ся чинно до замахів і вибриків суфражеток, то спомагають їх грішми. Їх мужі до дотеперішних податкових тягарів мусять приняти новий тягар, без їх вини, якого причина лежить лише в симпатії їх жінок для суфражеток.

З того скористало одно лондонське товариство асекураційне і видало проспект, в котрім запевняє кождому, хто обезпечить ся сумою 75 фунтів стерлїнґів або $375, що обійме за него відвічальність за шкоди, заподїяні суфражетками аж до висоти 20.000 фунтів, то значить 100 тисяч долярів.

Се обезпеченє, котрого премії мусять бути передтим виплачені, увійде в житє в дни, коли проєкт англїйського мінїстра внутрішних справ одержить в парляментї законну силу.

ЩО НАРОБИЛА БОЧКА ПИВА.

(З чеської бувальщини).

Капітульний декан з Вратислава мав брата Рупрехта, попа в Л. Сей післав достойному братови бочку доброго пива, власного вареня. Можемо догадувати ся, що декан дізнавши ся про се, втїшив ся; певно що і всю братію капітульну запросив покушати пива. Але вратиславські міщани попсували йому сю втїху. На брамі міста бочку заграбили, а фірмана всадили до льоху, покликуючи ся на свої привілеї, що чужого пива звозити не вільно. За се кинули вратиславські попи клятву на місто, застановили служби божі, замкнули церкви, не дали дзвонити у дзвони, тайн не удїляли, гробів не кропили, мертвих хоронено без них... Се все задля бочки марного пива.

Король Вачеслав IV. почув великий жаль до духовенства. Приїхав сам до Вратислава з найлїпшою волею. Сперву просив їх чемно, щоби задля него і на його честь принайменьше на так довго, поки він в місті, відчинили церкви, служили служби божі і удїляли тайни. Але попи відмовили. Опат і Його Величеству сьмілливо оперли ся... Але зле собі постелили. Короля пійняв налий гнїв. Канонїки поблїдли і почали завертати, та король не хотїв навіть слухати. Опата замкнув до тюрми, а канонїків розігнав. Їх добра на два роки обложив конфіскатою і віддав Вратиславцям яко нагороду. А все те ізза бочки пива."